

Vlaams
Parlement

ingediend op **287** (2019-2020) – Nr. 2
8 juni 2020 (2019-2020)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls, Jan Laeremans en Loes Vandromme

over het ontwerp van decreet

over vervangende eindtermen en uitbreidingsdoelen
Nederlands in de eerste graad van het secundair
onderwijs, op initiatief van de Federatie
Steinerscholen Vlaanderen vzw

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Sihame El Kaouakibi;
Stijn Bex, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Steven Coenegrachts;
Johan Danen, Gustaaf Pelckmans;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

Documenten in het dossier:

287 (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

I.	Toelichting door minister Ben Weyts	4
II.	Bespreking.....	6
1.	Tussenkomsten van de leden.....	6
1.1.	Roosmarijn Beckers	6
1.2.	Koen Daniëls	6
1.3.	Hannelore Goeman	7
1.4.	Loes Vandromme.....	7
2.	Antwoorden van minister Ben Weyts	7
III.	Stemming	8

Op 28 mei 2020 besprak de Commissie voor Onderwijs het ontwerp van decreet over vervangende eindtermen en uitbreidingsdoelen Nederlands in de eerste graad van het secundair onderwijs, op initiatief van de Federatie Steinerscholen Vlaanderen vzw.

(Tijdens de vergadering waren alleen de commissievoorzitter en de commissiesecretaris fysiek in de commissiezaal aanwezig. De vaste leden, de plaatsvervangende leden en de toegevoegde leden van de commissie kregen de mogelijkheid om online aan de vergadering deel te nemen via het platform Zoom. Andere volksvertegenwoordigers konden alleen na motivering online aan de vergadering deelnemen.)

I. Toelichting door minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* schetst dat eind augustus 2019 de steinerscholen een aanvraag tot gelijkwaardigheid indienden van vervangende eindtermen en uitbreidingsdoelen Nederlands voor de eerste graad van het secundair onderwijs. De decreetgever voorziet in de mogelijkheid voor schoolbesturen om de gelijkwaardigheid van vervangende eindtermen, uitbreidingsdoelen Nederlands of specifieke eindtermen aan te vragen. Het schoolbestuur moet deze aanvraag indienen uiterlijk op 1 september van het voorafgaand schooljaar. In het aanvraagdossier moet de aanvrager een duidelijke argumentatie geven waarom de eindtermen en uitbreidingsdoelen Nederlands onvoldoende ruimte laten voor hun eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen en/of waarom ze ermee onverzoenbaar zijn. Voor de eindtermen van basisgeletterdheid kan geen gelijkwaardigheid worden aangevraagd.

Volgens het decreet van 26 januari 2018 tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en de Codex Secundair Onderwijs, wat onderwijsdoelen betreft, en tot wijziging van de decreten Rechtspositie onderwijspersoneel moet de Vlaamse Regering beoordelen of de aanvraag ontvankelijk is en, zo ja, of de vervangende eindtermen en uitbreidingsdoelen Nederlands gelijkwaardig zijn. De Vlaamse Regering hanteert daarbij de volgende criteria: het respect voor de fundamentele rechten en vrijheden; de vereiste inhoud, in functie van de decretaal vastgelegde sleutelcompetenties; de formulering in eindtermen, uitbreidingsdoelen Nederlands, ontwikkelingsdoelen of specifieke eindtermen, zodat mogelijk is om te bepalen hoe ze worden nagestreefd en of een leerling of een leerlingpopulatie ze bereikt. Voorafgaand aan haar beslissing wint de Vlaamse Regering het advies in van een commissie van deskundigen en van de onderwijsinspectie. Finaal wordt het dossier met vervangende onderwijsdoelen als ontwerp van decreet ingediend bij het Vlaams Parlement.

In de aanvraag wijzen de steinerscholen op het belang van deze procedure van gelijkwaardigheid. Indien die procedure er niet zou zijn, vinden zij dat de onderwijsvrijheid geschonden wordt. Volgens hen mag de overheid alleen het minimale 'wat' vastleggen en niet de hele inhoud. Ze baseren zich daarvoor op twee juridische gronden. Vooreerst vinden ze dat er onvoldoende ruimte is voor de eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen. De steinerscholen zijn van oordeel dat de decreetale eindtermen te omvangrijk en te gedetailleerd zijn waardoor hun impact op de onderwijstijd te groot is. Voorts argumenteren ze dat de vereisten onverzoenbaar zijn met de eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen. Dat heeft voor alle duidelijkheid niets te maken met ideologie of levensbeschouwelijke opvattingen. Zij willen andere leerinhouden aan bod laten komen in de eerste graad omdat ze denken dat leerlingen pas op latere leeftijd in staat zijn bepaalde leerinhouden goed te bevatten.

De steinerscholen spreken van vijf knelpunten om de twee juridische gronden te beargumenteren. De eerste is de leeftijdsgerichte keuze van leerinhouden. Een

basisprincipe van de steinerpedagogie is dat niets te vroeg mag geforceerd worden, en niets te laat gestimuleerd mag worden. Daaruit vloeit een alternatieve timing van leerinhouden voort. Een tweede knelpunt gaat over de taxonomie van Bloom. Die laat volgens de steinerscholen onvoldoende ruimte voor niet-lineaire leerwegen. Een derde knelpunt is dat er te weinig tijd is om in te spelen op concrete klassituaties, dus voor curriculumontwikkeling ten dienste van persoonsvorming.

Het vierde knelpunt is dat er te veel aandacht gaat naar cognitieve activiteiten en te weinig naar praktische en kunstzinnige activiteiten. Knelpunt vijf is onvoldoende ruimte voor fenomenologie. De fenomenologie legt sterk de nadruk op het waarnemen van de werkelijkheid. De steinerscholen vinden dat in de eerste graad daarop moet worden gefocust. Aangeleerde opvattingen, concepten, modellen of processen zijn pas later aan de orde. Die benadering heeft de grootste impact op de lessen wiskunde, wetenschappen en technologie. In de eerste graad moet voor hen het accent liggen op het wetenschappelijke experiment en het waarnemen, eerder dan op theoretische concepten of modellen.

Omdat deze aanvraag enkel gaat over de eindtermen van de eerste graad, dreigen de verticale leerlijnen die doorlopen tot het einde van het secundair onderwijs, verloren te gaan. De steinerscholen hebben mondeling toegelicht wat de leerlijnen zijn die zij voor ogen hebben en welke leerinhouden in de tweede en de derde graad aan bod zullen komen. De commissie van deskundigen heeft de Vlaamse Regering gevraagd om bij een aanvraag voor de tweede en de derde graad met enkele bezorgdheden over die inhoudelijke verschuivingen rekening te houden. Dat betekent dat de goedkeuring van dit ontwerp van decreet de facto gekoppeld is aan de goedkeuring van een afwijking op de eindtermen in de tweede en de derde graad. De minister vindt het een slag om de arm dat de wetgever dan kan ingrijpen als de afspraken niet nagekomen worden.

De eindtermen van de Vlaamse overheid expliciteren bij elke eindterm kennis, opgesplitst in feitenkennis, conceptuele kennis, procedurele kennis en metacognitieve kennis. Steinerscholen delen hun eindtermen in in drie categorieën: kennis, vaardigheden en attitudes. De steinerscholen zullen de term 'transversaal' niet hanteren, maar zullen in de leerplannen drie categorieën van eindtermen afbakenen: eindtermen die bij één vak horen, maar waarop in andere vakken kan worden voortgebouwd; eindtermen die bij twee of meer vakken horen en die in al deze vakken moeten worden gerealiseerd of waarvan de leraren in overleg bepalen wie ze in welk vak realiseert; en eindtermen die bij alle vakken horen.

De minister illustreert met enkele voorbeelden in welke mate de steinereindtermen afwijken van de decretale eindtermen. In de eerste graad secundair onderwijs van het steineronderwijs gaat de aandacht heel sterk naar plantkunde. Daardoor is er in vergelijking met de Vlaamse eindtermen minder aandacht voor de biologie van dieren en mensen. Het is natuurlijk wel de bedoeling dat de steinerscholen dieren en menskunde aan bod laten komen in de tweede en de derde graad. In de steinerscholen bestuderen de leerlingen in de eerste graad de vroegmoderne en de moderne tijd, in de decretale eindtermen komen de prehistorie, het oude Nabije Oosten en de klassieke oudheid dan aan bod.

De belangrijkste pijnpunten in het eerste aanvraagdossier bleken vooral het ontbreken van bepaalde kenniselementen en de evalueerbaarheid van de eindtermen. Op basis van beide adviezen besliste de Vlaamse Regering die eindtermen niet goed te keuren. Minister Ben Weyts heeft daarna het initiatief genomen om met de steinerscholen in overleg te gaan over een aanvaardbaar aanvraagdossier. De adviezen over dat herwerkt aanvraagdossier van maart 2020 waren wel positief.

In de tweede aanvraag zijn heel wat kenniselementen en vaardigheden toegevoegd. Voorts zijn heel wat handelingswerkwoorden aangepast, om de gelijkwaardigheid

met de decretale eindtermen en de evalueerbaarheid te bereiken. Zo staat in de eerste aanvraag dat leerlingen waarneembare eigenschappen van het materiaal waarmee ze werken beschrijven. In de tweede aanvraag wordt verwacht dat leerlingen waarneembare eigenschappen van courante materialen en grondstoffen waarmee ze werken in functie van een technisch proces onderzoeken. Voorts worden er nieuwe eindtermen toegevoegd, bijvoorbeeld over burgerschap, waaronder de staatsinrichting valt, en over historisch bewustzijn.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers is tevreden over de gesprekken en de aanpassingen, toch zal Vlaams Belang het ontwerp van decreet niet goedkeuren. Eindtermen zijn minimumdoelen, daarop mogen geen afwijkingen mogelijk zijn. Daarbij komt nog dat de algemene eindtermen voldoende speelruimte voor interpretatie bieden, zeker in vergelijking met andere Europese landen, maar meer nog met Aziatische landen waar het onderwijs sterk prestatiegericht is. Daarmee wil het lid niet zeggen dat ze dergelijk systeem wil. Ze is wel degelijk voor vrijheid van onderwijs. Dat neemt niet weg dat dergelijke landen goed scoren op de PISA-testen (Programme for International Student Assessment). Ze vreest dat met dit ontwerp van decreet de deur opengezet wordt voor elke aanbieder van onderwijs om afwijkingen te vragen. Als de steinerscholen vinden dat de vrijheid van onderwijs geschaad wordt, kunnen ze een procedure voor het Grondwettelijke Hof proberen. Overleg is goed, maar de overheid moet een lijn trekken en dat zijn voor Vlaams Belang de eindtermen.

1.2. Koen Daniëls

Koen Daniëls herinnert eraan dat bij de besprekingen over het ontwerp van decreet op de eindtermen en einddoelen de mogelijkheid voor afwijkingen en gelijkwaardigheidsprocedures discussiepunten waren. Eigenlijk was er uiteindelijk een consensus om er geen toe te staan omdat alle partners betrokken waren bij de ontwikkeling van de eindtermen. Het gaat ook enkel om minimumdoelen, die niet exhaustief bepalen wat er op de scholen gebeurt. Artikel 24 van de Grondwet is door toedoen van Bert Anciaux, die tegen de partijlijn inging, niet voor wijziging vatbaar verklaard. Daardoor hadden scholen, als Vlaanderen geen afwijkingsprocedure had toegestaan, veel grotere afwijkingen van de minimumdoelen kunnen afdwingen. Daarom is er in het decreet gekozen om wel in een afwijkingsmogelijkheid te voorzien op de gewone eindtermen, maar niet op de basisgeletterdheid.

Hij spreekt tegen dat alle landen met een sterk gecentraliseerd curriculum goed scoren. Hij geeft het voorbeeld van Frankrijk dat desondanks niet hoog scoort in de internationale rankings. In heel wat Aziatische landen gaan kinderen dan weer na school nog enkele uren naar de bijles. Vlaanderen scoort met die minimumdoelen nog wel goed, hoewel het achteruitgaat.

Het lid was onder de indruk van het doorwrocht dossier, maar toch was de eerste aanvraag onvoldoende omdat de eindtermen te ver afweken en niet gelijkwaardig waren. Hij stelt zich wel wat vragen bij de wijzigingen, soms louter de toevoeging van enkele woorden, die het dossier wel aanvaardbaar maakten, maar als dat is wat nodig is, legt hij zich erbij neer. Omdat alle partijen betrokken waren bij de totstandkoming van de algemene eindtermen, denkt hij niet dat deze ene afwijking de deur zal openzetten voor tal van nieuwe afwijkingsaanvragen. Een tweede argument is dat dergelijke aanvraag heel wat werkt vergt.

Kan de minister aangeven op welke punten de Vlaamse overheid niet heeft toegegeven? Hij suggereert dat scholen met afwijkende eindtermen bijzondere aandacht krijgen in de leerwinstmeting. Onderwijskwaliteit heeft met vele facetten te maken, zeker niet alleen met de eindtermen, maar die zijn er wel een onderdeel van.

1.3. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman beaamt dat de eindtermen minimumdoelen zijn. Leerlingen, ongeacht het net of de onderwijskoepel, moeten die halen om erna op een volwaardige manier aan de maatschappij te kunnen deelnemen. Ook voor sp.a kan in principe niet worden afgeweken van de eindtermen. Burgerschapseducatie, waar in de eerste aanvraag geen sprake van was, is zo'n minimum.

Dat neemt niet weg dat ze vindt dat de eindtermen te gedetailleerd zijn. Bij een herziening pleit ze voor eenvoud en helderheid. De overheid moet enkel het brede kader schetsen met respect voor het schoolproject en de schoolautonomie zoals die in de Grondwet is verankerd. Ze besluit dat sp.a kan leven met de gevraagde aanpassingen, maar principieel achter het idee van algemene minimumdoelen blijft staan. De partij zal zich dan ook onthouden bij de stemming. Tot slot uit ze haar waardering voor de minister die door overleg dit resultaat bereikt heeft.

1.4. Loes Vandromme

Loes Vandromme zegt dat CD&V het respect voor de grondwettelijke vrijheid van onderwijs altijd hoog in het vaandel gedragen heeft. Kiezen voor een beetje vrijheid is een contradictie, want dan verwordt het tot onvrijheid. Pedagogische projecten mogen verschillen maar moeten gelijkwaardig zijn. Ze herinnert eraan dat CD&V ook bij de besprekingen van het ontwerp van Eindtermendecreet in de vorige regeerperiode is blijven ijveren voor die gelijkwaardigheid en steeds kiest voor dialoog, ook met partners die vinden dat de overheidsonderwijsdoelen te weinig ruimte laten voor eigen pedagogische projecten en onderwijskundige opvattingen. Die dialoog is voor CD&V geen slag om de arm maar een cocreatief proces. Een sterk parlement biedt zichzelf de mogelijkheid om af te wijken en andere waardevolle benaderingen toe te staan.

2. Antwoorden van minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* wijst op de decretale mogelijkheid om af te wijken, de deur staat dus open. Dat is het gevolg van de grondwettelijke vrijheid van onderwijs. Het gaat dus niet alleen over pedagogische maar ook over principiële elementen. De minister is de dialoog aangegaan, het alternatief was een juridisch gevecht. De aard van de procedure en de strengheid van de beoordeling, maar ook de media-aandacht, maken het echter geen aanlokkelijke mogelijkheid voor anderen.

De steinerscholen hebben toegegeven op het kenniselement, op hogere eisen, bijvoorbeeld voor digitale competenties, voor talenkennis en bijkomende doelen, bijvoorbeeld voor burgerschap. In dit ontwerp van decreet wordt toegestaan dat bepaalde vereisten niet gehaald worden in de eerste graad, maar de steinerscholen moeten die halen in de tweede graad. De slag om de arm is het dossier dat de steinerscholen nog moeten indienen voor afwijkingen in de hogere graden van het secundair onderwijs. Er is dus nog een controlemogelijkheid.

III. Stemming

Het ontwerp van decreet over vervangende eindtermen en uitbreidingsdoelen Nederlands in de eerste graad van het secundair onderwijs, op initiatief van de Federatie Steinerscholen Vlaanderen vzw, wordt aangenomen met 7 stemmen tegen 3, bij 1 onthouding.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIELS
Jan LAEREMANS
Loes VANDROMME,
verslaggevers